

teni. S ez innenstova nálunk is lehetséges lesz, mikor olyan kitünő illusztrációkkal kezdünk dicsekedni, mint Zichy Mihály képei Arany balladáihoz. Egyébiránt mi csak elméletileg óhajtottuk némileg a kérdést megvilágítani, gyakorlati oldalát már eléggé megvilágították mások.

SZÉKELY GYÖRGY.

AZ ÉCOLE NORMALE SUPÉRIEURE-RŐL.*

(Tanulmányúti tapasztalatok.)

1898 május 22-ikén Párisba érkezvén, hogy mentől előbb feladatom teljesítéséhez foghassak s időrabló keresgélésektől meg legyek kímélve, mindjárt fölkerestem volt egyetemi conscholarisomat, dr. Kont Ignácot, a ki a legszívesebben kalauzolt és az illetékes férfiaknak bemutatva, ügyemet tőle telhetőleg előmozdította. Ezen kívül kiváló szerencsém volt az is, hogy az École Normale Supérieure egyik kitünő tanárával, Plessis-vel, a ki egyebek közt Propertiussal szintén foglalkozik, épen ezen a réven már összeköttetésben voltam s ő a képzelhető legnagyobb előzékenységgel és szíveséggel tett meg mindent, a mit érdekemben csak tehetett. Az ő szíves ajánlásának köszönhetem azt is, hogy az École Normale igazgatója, *Perrot*, a híres műtörténelemíró, nem késleltette ügyemet azzal, hogy a Nagyméltóságodtól adott ajánló levelet előbb, mint az szokás, a francia közoktatásügyi miniszternek kívánja bemutatattani, hogy így a tőle nyert engedélyvel lépjek az iskola falai közé. A bemutatkozásom utáni napon már megkezdtem hospitálásaimat s nyolcz napon keresztül folytattam. Megjegyzem, hogy Franciaországban annyira tisztelik az egyéni jogokat, hogy az igazgató sehová sem vitt be a nélkül, hogy előbb az illető tanárnak engem bemutatva, annak beleegyezését a látogatásra nézve ki ne kérte volna.

Az École Normale Supérieure-nek (54. Rue d'Ulm), az egyetlen francia tanárképző intézetnek nagy épülete, a hozzátartozó udvarokkal, kertekkel, beosztását, berendezését, felszerelését tekintve minden tekintetben mintaszerű. Maga az intézet 1895-ben fennállásának, illetőleg keletkezésének (mert fennállása egy párszor meg volt szakítva) 100 éves jubiläumát ülte, de jelen helyiségébe csak 1847-ben költözött. Nem tartatom feladatomnak, hogy ez intézet történetét bármily röviden is, előadjam, e helyett hivatkozom az iskola jelenlegi felügyelő tanárának (maître surveillant), Paul Dupuy-nek szépen írott, tanulságos történeti

* A nagyméltóságu vallás- és közoktatásügyi miniszter úrhoz intézett jelentésből.

áttekintésére: L'École Normale (1810—1883); notice historique par Paul Dupuy, Paris 1884, a mely a centenaire alkalmával kiadott vaskos könyvben (Centenaire de l'école normale supérieure 1795—1895) a szükséges kiegészítésekkel kibővítve újra megjelent. A következőkben tehát az iskola jelen állapotának ismertetésére szorítkozom.

Az École Normale közvetlenül az oktatásügyi miniszter felügyelete és rendelkezése alatt áll, ő nevezi ki az igazgatót és az előadó tanárokat (maîtres de conférences). Az iskolába való fölvétel évenként concursus útján történik, a mely írás- és szóbeli vizsgálatból áll. A szóbeli vizsgálatok azon az akadémián mennek végbe, a hol a növendékek be voltak iratkozva; a kik ennek alapján méltóknak találtnak, azok aztán az École Normale-ban írásbeli vizsgálatot tesznek. Csak francziákat vesznek föl, vagy olyanokat, a kiknek francia polgárjoguk van, e szerint gyarmatbeliek is lehetnek. Jelenleg két gyarmatbeli szerezsen is van a növendékek közt. A fölvett növendékek írásbelileg kötelezik magukat, hogy tíz évig szolgálják az államot a tanítás terén, ellenkező esetben visszafizetik a rájuk fordított összeget. Nem tudom, az iskola szellemének — a mennyiben még ma is nem első sorban tanárokat, hanem inkább tudósokat képez — vagy a francia élet sajátosságának, magával ragadó erejének s talán épen a normalienek kapós voltának kell-e betudni, hogy a tíz év leteltével sokan ott hagyják a tanári pályát s nevezetesen azt a tapasztalatot tették, hogy az École Normale-ból sok újságíró kerül ki. Vagy talán azért vált ez a tapasztalat olyan notoriussá, mert az intézetből kikerülteknek mindig és bármely pályán meg van az az ambíciója, (vagy hálaérzete?), hogy neve alá írja: Ancien élève de l'École Normale Supérieure?

Az intézet növendékei három évig vannak az iskola falai közt. Mindeniknek legalább is deszkafallal isolált lakása van egy-egy nagyobb teremben külön kis hálófülkével ellátva, azonkívül külön tanuló-termek vannak 3—4 növendék számára berendezve.

Az állam 110—120 helyet tart fenn az intézetben s e helyek a tanítás szükségletének arányában vannak megosztva az intézet két főosztályának (section des lettres és section des sciences) növendékei közt. Jelenleg az irodalmi szakon 70-en, a tudományos szakon 49-en vannak. Ez az arány csak igen csekély hullámmzásnak van alávetve.

Az École Normale Supérieurenek célja: hogy tanárokat képezzen a közép és felső oktatás (enseignement secondaire et supérieur) számára. Senki se lehet rendes tanár (professeur titulaire) valamely lyceumban, ha nem igazolja előzetesen agrégé-minőségét, a mely a licenciatus megszerzését már föltételezi, senki se lehet professor valamely facultáson, ha nem doctor, a mi már magában foglalja, hogy a licenciatus megszerzte. Ez iskola tanulmányai tehát előkészítik a növendé-

kéket a licenciatusra, az agregatióra és így közvetve a «doctoratus»-ra (Statistique de l'enseignement supérieur 1879. p. 693.)

Már ebből is látható, hogy az École Normale voltaképen szigorú és meghatározott studiumokhoz kötött szakiskola, a mely meghatározott idő alatt olyan vizsgálatokra készíti elő növendékeit, a melyek a nyilvános tanári működés elengedhetetlen feltételei.

Az irodalmi szakosztály növendékeinek az első év végével kell licenciatusi vizsgálatra állaniok. Ebben az első évben azonban voltaképen nem is szakstudiumokkal foglalkoznak, minden növendék ugyanazon előadásokat (conférence) hallgatja s épen az a feladata ennek az évnak, hogy növendékeinek a kellő általános műveltséget (culture générale) megadja. A tudományos szakosztály növendékei már két évet fordítanak arra, hogy egy *kettős* vizsgálatra elkészüljenek, nevezetesen az első év végén egy fél matematikai és egy fél physikai licenciatusot szereznek, a második év végén pedig mindakettőt két új vizsgálatall egészítik ki. Ha a tudományos szak valamely, különben szorgalmas és jóviseletű növendéke nem állja meg helyét a vizsgálaton, még megnyerheti az engedélyt, hogy új vizsgálatra jelentkezék, de ha másodsor is megbukik, akkor kénytelen elhagyni az intézetet.

A harmadik évfolyam végeztével az összes növendékek agregatiói versenyvizsgálatra jelentkeznek. Megjegyzendő azonban, hogy mindenemű vizsgálat az intézeten kívül, külön e célra szervezett vizsgálóbizottság előtt történik s így magában az intézetben semminemű vizsgálatnak helye nincs, bár régebben volt.

Az irodalmi szakosztályban a következő szakok vannak: grammatika, irodalom, philosophia, történelem, német, angol, a tudományos szakosztályokban: matematika, physika, természetrajz.

Az irodalmi szakosztály növendékei az első két évben az összes előadásokat az intézetben hallgatják; a harmadik évben azonban kiegészítik rendes gyakorlataikat azzal, hogy a Sorbonne-ban, a Collège de France-ban, vagy az École des hautes Étudesben szükségleteiknek megfelelő előadásokat hallgatnak. Ellenben a tudományos szakosztály növendékei mind a három éven keresztül hallgatnak saját előadásaikon kívül bizonyos collegiumokat a Sorbonne-ban és a Collège de France-ban szükségleteikhez képest.

Egyébként az irodalmi és tudományos sectióra osztás nem különíti el teljesen egymástól a növendékeket, mert, ámbár külön laknak s mindegyik sectiónak megvan a maga felügyelője (surveillant), de van egy főfelügyelő is (surveillant général) mindkét sectio számára, továbbá az élő nyelvekből (angol és német) tartott kötelező leczkéken a két szakosztály növendékei együttesen vesznek részt és csak előhaladásuk szerint vannak elkülönítve. Hasonlóképpen a rajzoktatáson, a mely első sorban a

tudományos szakosztálybeliek számára van berendezve az irodalmi szakosztálybeliek is részt vehetnek. Mindkét szakosztályban vannak szakosztályfők (chefs de section), kik a növendékek közül választatnak s a kik mintegy társaik képviselői, kivánságaik tolmácsai, és van egy szakosztályfő az egész iskolára nézve, rendszeren egy a harmadéves irodalmi szakosztálybeliek közül.

A tanulmányok berendezésének nagy érdeme, hogy a növendékek nincsenek agyonterhelve s kényelmesen ráérnek az előadások feldolgozására, megemésztésére. Ritkán van nagyobb elfoglaltatásuk, mint délelőtt, délután egy—egy (igaz, hogy másfélórás) conférence hallgatása ; a csütörtök jórészt szabad, délutánja mindenesetre.

Minden tanár heti három (másfélórás) előadásra (conférence) van kötelezve s ezek az előadások magukban foglalják a tanár tulajdonképeni előadását (mondjuk : az egyetemi előadást) és azt, a mit mi részint semináriumnak, részint tanárképzőnek nevezünk, t. i. azokat az előadásokat, a melyeken a hallgatók egyike a kitűzött tételtől szóló dolgozatát felolvassa, mely aztán közös bírálás tárgya, továbbá azokat az előadásokat is, a melyeken a tanár a neki tömegesen vagy egyenként benyújtott dolgozatokat (az irodalmi szakon : versiók, azaz fordítások) az egész hallgatóság okulására nyilvánosan és részletesen megbírálja. Ez a hallgatóság bevonásával történik, a mennyiben részint a megbírált egyén védekezik, illetőleg adja okát eljárásának, részint mások is hozzászólnak az egyes fölvetett kérdésekhez. Minden hallgatótól megvárják, hogy ilyen dolgozatot készítsen. E versióknak azonban csak a harmadik évben van helyük. Ez történik egyébiránt a Sorbonne-ban is, a hol Cartault előadásait hallgattam meg a római költészetből, valamint gyakorlati előadását, a melyen a versiókat bírálta.

Bámulatos az a gond, a melylyel a tanár e versiók bírálatát végzi. A gyakorlatjavítás ideálja ez. Nem sajnálja a ráfordított időt sem otthon, a hol minden dolgozatot apróra átnéz és megjegyzéseivel ellát, sem a hallgatóság előtt, a hol a legminutiosusabb pontossággal iparkodik a dolgozat érdekesebb részleteit megbeszélés, eredményes discussio tárgyává tenni. Az ilyen gyakorlati előadások voltakép stilisztikai, retorikai, poétikai előadások a francia nyelv és stílus javára, mert azon kívül, hogy a tanár a görög vagy latin kifejezést tárgyi és nyelvi szempontból teljesen megértetni törekszik, főleg arra irányozza figyelmét, hogy azt a gondolatot, a melyet ama kifejezés magában foglal, lehetőleg minden árnyalatával kifejezze francziául, vagyis : kiindulva a fordítás ki nem elégtő szavából vagy kifejezéséből először kimutassa, miért nem felel az meg az eredetinek, vagy az illető műfajnak, vagy a francia nyelv természetének, azután olyan kifejezésmódot ajánljon helyette, a mely mind e követelményeknek megfelel. Csodálkozhatunk-e a francia

írók stílusának finomságán, erején és árnyalatbeli végtelen gazdagságán, mikor látjuk, hogy Franciaországban a tanárképzőben, valamint az egyetemen, a legnagyobb gonddal arra tanítják a leendő középiskolai tanárokat (részben a leendő journalistákat is), hogy a görög és latin nyelvi studiumokat főleg a francia stílus fejlesztése érdekében értékesítsék? «Jede Stunde eine deutsche Stunde» — mondá a németek lelkes fejedelme. De a mi Németországban jórészt még csak — bár fejedelmi — kívánság, Magyarországon meg nem valósított utasítás, az Franciaországban hagyományos valóság.

A tanulmányok ilyen praktikus iránya mellett feltűnő, hogy az École Normale-ban pædagogiai, didaktikai előadásokat egyáltalában nem tartanak, pedig midőn a restauratio az intézetet reformálta és három cursust állapított meg, a harmadik évet kizárólag a pædagogia és methodus elsajátítására szánta és kimondta, hogy a növendékek nem a tudományt, hanem az iskolát, a tanügyet szolgálják; 1847-ben pedig, alighogy az intézet bevonult új palotájába, cathedrárt állítottak fel benne a pædagogia számára. Jortoul és Nisard igazgatók is arra törekedtek volt, hogy a tudós iskolát pædagogiai seminariummá tegyék. De e törekvések csakhamar ismét elnémultak. A harmadéves növendékek hallgatnak vagy hallgathatnak a Sorbonneban pædagogiai collégiumokat is, de maga az iskola sem elméleti, sem gyakorlati pædagiával nem foglalkozik, nyilván abban a hitben, a mely a német, sőt sajnos a magyar tanárvilágban is, meglehetősen el van terjedve, hogy a ki a tárgyat érti és tudja, az külön pædagogiai képzés nélkül is megtalálja majd a tudományközlés helyes módszerét. Nagyon helytelen felfogás, mert bizony elég gyakran találkozunk nagy tudósokkal, a kik tárgyük tanításában, előadásában ugyancsak mögötte maradnak tudományuknak, épen mert tudós gőgjükben csak tudományukkal és magukkal törődnek, hallgatóik szükségleteivel és felfogásával keveset vagy épen semmit. Én legalább meg vagyok róla győződve, hogy az egyetemi tanár sem felelhet meg kellőképp hivatásának, ha hallgatóival szellemi contactusban nincs, ha nem ügyel rá, milyen formában, milyen sorrendben, milyen stílusban s különösen milyen lélekkel adja elő tudományát, hogy azt hallgatói teljesen átérthessék, átérzhessék s a lelki gyarapodás öröme eltöltse keblüket.

S mégis ámbár tagadhatatlan hiánynak tartom az École Normale mai szervezetében, hogy csak a tudományt ápolja, közlése módjával nem törődik, el kell ismernem, hogy, ha valahol, akkor az École Normale szervezetében és működésében még leginkább megbocsátható, elnézhető ez a hiány. Mert ezt a hiányt, ha teljesen nem pótolják is, de feledtetik az intézetnek elevenen ható hagyományai. Az a százéves mult, a melylyel ez az intézet dicsekedhetik, olyan intensiv működés mellett, minőt

az École Normale kifejtett, a benne működött tanerők és a belőle kikerültek fényes névsorával, kétségkívül nagy erkölcsi erőt képvisel. A francia nép különben is embere a lelkes, szép beszédnek: forma dat esse rei. Az École Normale-nak mindig kiváló tanárai voltak és vannak, a kik igazi eloquentiával, lelkesen, de egyúttal tartalmasan, maradandó hatás keltésre alkalmasan tudtak és tudnak szólni. Egy Boissier-nek az előadása, pl. minden ízében olyan élvezetes és tanulságos, hogy magunk-fajta ember irigységgel tekinthet e hallgatókra, a kik ilyen iskolában készülnek tanároknak. Szinte sajnáljuk, hogy legalább egy semesteren át hallgatói sorában nem ülhetünk. Cicero valahol a trójai fa-lóhoz hasonlítja Isokrates szónok-iskoláját, mivelhogy úgy kerültek ki belőle egymásután a nagy szónokok, mint a görög vitézek a trójai fa-ló gyomrából. Ilyen az École Normale is. Részemről nem is kételkedem, hogy a lycéek felső osztályaiban a normalienek kitünő tanerőknek bizonyultak, mert kétségkívül tudnak hatni, lelkesíteni, de kételkedem, vajjon az alsóbb osztályokban is jól érzik-e magukat s azokban is úgy beválnak-e.

Képzésük módja nem igen biztosítja a középiskola iránt való érzékük kifejlődését, mert nem szoknak hozzá, még a gyakorlati órákon sem, hogy tudományukat methodikusan is feldolgozzák, s mert gyakorlatilag épen nem vezetik be őket a tanítás mesterségébe. Hiszen még arra sem szoktatják őket, hogy pl. az olvasott író bizonyos rendszerességgel («divide et vinces») tárgyalják, külön választva a tárgyi és nyelvi magyarázatokat, külön a fordítás előkészítését s a gondolatok összefüggésének megvilágítását, mint azt nálunk, pl. a gyakorló iskola működése és az Utasításokban kifejezett szabályok már többé-kevésbé elterjesztették. Ők együtt vagy egymás mellett végeznek el mindent, a fordítást néha egy-egy kifejezésnek hosszúra nyúló magyarázatával szakítják meg s kétségkívül úgy fognak eljárni a lycéében is, nem kis kárára növendékeik összefüggő ismereteinek.

Az École Normale három éves cursusa alatt csak egyszer, a harmadik évben adnak alkalmat a növendékeknek, hogy két héten keresztül gyakorlati tanítással is foglalkozzanak, ugyanis minden harmadéves növendék saját választása szerint két hétig tanít valamely lycéében, valamely ottani tanár vezetése alatt. E vezetés annyiból áll, hogy a tanár eleinte ott van a jelölt előadásán és bizonyos útmutatásokkal szolgál neki, de aztán magára hagyja, a két két végeztével aztán az illető lycée igazgatója által láttamozott jelentést állít ki a jelölt működéséről. Ennyi gyakorlati tanítás így intézve szerintem kevéssel több a semminél: a jelölt gyakorlati instructiójára semmiesetre sem elég, legfőlegb arra jó, hogy egyes kiváló tehetségű növendékeknek alkalmat adjon arra, hogy magukat kitüntessék.

Kiváló mértékben biztosítja az intézet hatásának maradandóságát

az, hogy volt növendékeivel az előkészítés idején túl is eleven contactusban marad. Így pl. az iskolából kikerült agrégék előtt, ha pl. doctoratusra készülnek, bármikor nyitva áll az iskola, hogy pompás könyvtárát használva, volt mestereiknek tanácsát kikérve készíthessék el thèse-eiket s az intézet pompásan felszerelt laboratóriumaiban dolgozhassanak, a mit kész tudósok sem vetnek meg. Az iskola be is vonja munkálkodása körébe az ilyen agrégéket, mint préparateuröket bizonyos cursusoknál, mint könyvtár kezelőket, mint a növendékek tanácsadóit, munkatársait.

Az intézet nagyszerű könyvtára, olvasó terme, természetrajzi, physikai, chemiai laboratoriumai valóban bámulatosan egyesítik magukban mindazt, a mi a tudós foglalkozásra szükséges, s ha ez sem volna elég, az iskola készségesen gondoskodik róla, hogy volt növendékei előtt Párisnak bármely nagy gyűjteménye, laboratoriuma nyitva álljon.

A mondottak talán igazolják abbeli ítéletemet, hogy az École Normale Supérieure magas színvonalú tudós iskola, a mely csak véletlenül, jobban mondva bizonyos elkerülhetetlen szükségét nem ignorálhatva képez középiskolai tanárokat. Tudós seminárium a szó igaz értelmében s e nembem páratlan az egész világon; jelszava — mint említett jelentésében Dupuy kifejezi: «travailler pour soi.» — «Travailler pour soi — így szól — voilà donc l'essentiel de l'École. L'expérience a prouvé que ce n'était pas la plus mauvaise manière de préparer la licence ou l'agrégation (!). Grâce à cela, les Écoles d'Athènes et de Rome recrutent tous les ans, parmi les normaliens d'utiles auxiliaires, grâce à cela aussi, beaucoup parmi les professeurs de l'enseignement secondaire, travaillent à leur thèse dès leur début, ils arrivent plus ou moins vite dans une faculté et ils sentent dans l'enseignement supérieur le prix de leurs études à l'École.»

Nem azt bizonyítják-e e szavak, hogy maga az École Normale — felfogása szerint — magasabb czélokot tart szem előtt, mint a középiskolai tanárságra való előkészítést. «Mindenki elismeri — mondja róla Henri Marion, (L'éducation dans l'Université p. 92) — hogy csak részben és hiányosan felel meg az itt szemünk előtt lebegő speciális szükségletnek (vagyis a tanárképzésnek); de mindennemű más szolgáltatokat tesz: az irodalomnak, a tudománynak, az ízlésnek, a francia szellemnek, tehát az egyetemes műveltségnek; mind olyan szolgáltatok, melyekről nem mondom, hogy becsesebbek, ha talán vakítóbbak is, de mindenestre első rangú szolgáltatok, a melyektől az állam nem foszthatja meg magát abszolút szükségesség nélkül problematikus előnyökért.»

Igen, e szempontból az École Normale méltó irigység tárgya lehet minden más nemzet előtt, annyival inkább, mert a maga egész mivoltában utánozhatatlan. Száz éves multtal dicsekvő intézményt természetesen nem alapíthatunk. Nekünk azokat a tanulságokat, a melyeket az

Ecole Normale nyújt, két egyetemünkön kell meghonosítanunk úgy, hogy a philosophiai (és matematikai) karnak a tudomány közlésén kívül a tanári hivatásra való okszerű és tudatos előkészítést is feladatává kell tennünk. Tudjuk, hogy a mai rendszerünk szerint a philosophiai facultások mellett fennálló úgynevezett tanárképző intézetek jóformán *lucus a non lucendo*-k, a mennyiben, ha egyik-másik volt középiskolai tanár ad is methodikus instructiókat tárgya középiskolai tanítására nézve, egészben véve a tanárképzőbeli előadások részint seminariumi gyakorlatokból állanak (tagadhatatlanul ezekre is van szükség), részint az egyetemi előadások keretébe nem fért anyag fölvételére szorítkoznak. Meg kell tanulnunk az École Normale-tól, meg a francia egyetemről azt, hogy nem elég achromaticus előadásokat tartanunk, a melyekben a hallgatók robotban jegyeznek s otthon — egynehányan — robotban lithographálnak, hanem az előadó collégiumokon kívül magán az egyetemen gyakorlati cursusokat is kell berendezni, a melyekben a hallgatók dolgoznak. Tanárképző-intézete pedig csak akkor lesz az egyetemnek, ha a pädagogia tanárának vezetése alatt gyakorló-iskola állíttatik fel, tehát nem antagonismusban az egyetemmel, hanem annak munkásságát szervesen kiegészítve éppen úgy, mint a hogy a klinikák tulajdonképeni járuléka az orvosi facultásnak. Német mintára berendezett egyetemünk tanulmányi rendje (ha ugyan van ilyen), mindinkább lejárja magát, mint ezt már Németországban is kezdik belátni. Jól mondja, pl. Paul Cauer (*Grammatica militans*, Berlin, 1898. p. 2.): «Das ist der Irrtum der Universitätslehrer, dass sie nicht angestellt seien um ihre Zuhörer auf einen bestimmten Beruf vorzubereiten, sondern um die «reine Wissenschaft» zu pflegen. Eine einfache Besinnung auf die Geschichte lehrt, dass die Universitäten gegründet worden sind, um Geistliche, Richter und Aerzte zu bilden, so sehr also die Wissenschaft an sich selbst frei und durch keine praktische Aufgabe bestimmt ist, so ist sie doch als Gegenstand des Universitätsunterrichtes Mittel, nicht Zweck.» A francia École Normale megtaníthat bennünket arra, hogy a tanulmányok czélszerű és fokozatos berendezése éppen nem árt a tudós képzésnek, sőt első sorban annak válik hasznára. Nálunk tanszabadság uralkodik, azonban a hallgató ezer tekintettől van korlátozva a tanszabadság élvezetében: hiszen azokat okvetetlenül hallgatnia kell, a kik vizsgálni fogják. A tanár tanszabadsága is többnyire be nem vallott alkalmazkodás a vizsgálati követelményekhez. Ne áltassuk magunkat a tanszabadság üres és tartalmatlan phantomjával. Rendezzük be a philosophiai és matematikai karok tanulmányi menetét a *tudomány* rendszere szerint, rendezzünk gyakorlati cursusokat az egyetemen a tanári hivatásra előkészítés, de egyúttal a tudományos foglalkozásba bevezetés szempontjából s állítsunk fel gyakorló iskolát az egyetem égise alatt, a

melyben a tudós elmélet gyakorlati alkalmazását is megtanítsuk. Rendszeres elméleti ismeretek és önálló tevékenységre szoktatás nélkül tudósokat sem képezhetünk; a jövő hivatásra való tekintet s az arra vonatkozó praktikus előkészítés nélkül pedig ezután is csak Isten kegyelméből támadhatnak jó tanárok.

CSENGERI JÁNOS.

IFJÚSÁGI TORNAVERSENYEINK.

Rég elmúltak már azok az idők, a mikor azt hitték, hogy eleget tettek az ifjúság testi nevelésének, ha csak lelkének adva meg a szükséges képzést, némi elméleti ismeretekkel ellátva bocsátották ki a gyermeket, az életbe. Mindenütt elismerték már annak a szükségét, hogy a testet és a lelket egyenlően figyelemben kell részesíteni és a tanítási anyag megtanulásán kívül ifjúságunkat testi gyakorlatokra is szorítjuk. Ma már nem tartjuk a testgyakorlatokat rájuk nézve károsaknak, hanem fontosaknak és lényegeseknek arra, hogy cselekvésre képes nemzedékünk nőjjon, a mely az élet viharában szilárdan helyt álljon, magának társai előtt közbecsülést, hazájának a külföld előtt tiszteletet szerezzen.

Szerencsésnek nevezhető tehát a közoktatási miniszteriumnak az a kezdeménye, a melyet ifjúsági tornaversenyekkel tett. Új életet adott a középiskola vergődő testnevelésének, de új irányt is, és ez a két körülmény már nemcsak magán a középiskolán, hanem hazánk torna- és sportegyesületein is igen élénken meglátszik. De nemcsak ezért szerencsés ez a két új intézmény, hanem azért is, hogy éppen a legelőkelőbb helyről kaptunk erre nézve intést, mivel kezdetleges társadalmunkban erre még történeti hagyományaink nem voltak. Mert, ha rohamosan haladó korunkat utól akarjuk érni, sőt vele együtt is akarunk haladni, e téren is szorgalommal kell a dologhoz látnunk. És ha érezzük még magunkban azt az ősi erőt, a mit a civilizáció eddig még föl nem emésztett, el ne bizakodjunk, első sikereink hanyagokká ne tegyenek, mert úttörő munkánkért sok-sok jövő nemzedék hálájára számíthatunk.

Az ifjúsági tornaversenyekről akarok beszélni, mint nevelő és mint szakember és pedig azért, mert az utóbbi időben ezt a gyöngye csemetét annyi támadás érte. Nem akarok én egyes alkalmakról szólni, szavaimmal személyeket nem illetek, s midőn mégis beszélek, ezt azért teszem, hogy magának az intézménynek néhány olyan tulajdonságára mutassak rá, a melyek megmaradva, ellenségeink kezében hatalmas fegyverekké válhatnak és még létezését is kétségessé teszik. Voltak mindig emberek, a kik az új intézmények iránt bizonyos idegenkedéssel viselkedtek. Itt is úgy van. Ne engedjük tehát felülkerekedni a maradi-